

uden Sandsynlighedsregningens Hjælp. At denne Anskuelse ogsaa for Forf. er det, der karakteriserer den statistiske Betragtningssmaade, ses tydeligt af »Grundriss« — men mindre tydeligt af »Statistik«. Ikke saa meget, fordi Forf. som angivet ovenfor i den lille Bog forholdsvis sent naar frem til positive Erklæringer om Indhold og Betydning af Statistikens Væsen, hvad pædagogiske Grunde let retfærdiggør; ej heller fordi Sandsynlighedsregningens virkelige Betydning for dette Kardinalpunkt i den populære Fremstilling vanskeligt kan klares helt, men ligefrem fordi Statistik nu eens er Statistik, og Konflikten mellem Maal og Midler raser videre, ogsaa efter at Matematikken er fjernet, og frister til at spille paa Galleriet. Saaledes faar man som Modsætning til nogle lyrisk valgte Eksempler paa ikke-statistiske Udsagn følgende: Eine statistische Aussage lautet dagegen: »Die Volkszahl Preussens betrug am 16. Juni 1925 38 054 172 Personen«; hvor let vil den »volkstümliche« Læser paa dette tidlige Stadium ikke opfatte ogsaa: »Jeg har syv Øre i min Pung«, som Statistik, eller, hvis han allerede skulde lægge større Vægt paa store Antal, i det mindste opfatte Udsagnet: »N. N. Banks Status balancerede 16. Juni 1925 med 38 054 172 Kroner« som Statistik. Da Kronerne (forhaabentlig da) er ubetinget, men Personerne kun betinget identiske, ser man, at det ikke er nok at ombytte Lyrik med Tal for at faa Statistik.

Paa et andet Punkt kniber det ogsaa med *Frau Statistika's* Portræt, og her er den store og den lille Bog lige gode om det, saaledes at det næppe er Populariseringen, der bærer Skylden; det drejer sig her om Behandlingen af Anvendelserne, Afsnittene »die statistische Ursachenforschung« inklusive. Om disse er allerede en vis Ensidighed fremhævet ovenfor. Med Hensyn til Opfattelsen af det karakteristiske i Statistiken medfører denne Ensidighed en vis Fortegning af Billedet; dels fordi en stor Mængde af det Stof, der her behandles, blot paa Grund af Konvention og uden at have Relation til de store Tals Lov populært regnes med til Statistik, men ligesaa fuldt hører til forskellige Grene af Økonomien, dels fordi den »Forening af Ord og Toner«, der bringer Teorien i uopløselig Forbindelse med det konkrete, her ganske overskygges af Omsorgen for rent praktiske Anvisninger. Ganske særlig i den store Bog faar man herved det Indtryk, at Formaalet mere er Konservering af en gennem Menneskealdre surt erhvervet Tradition end Klarlægelsen af Statistikens særlige Spørge- og Svarform, og paa dette Punkt minder Sammensmeltningen af de to Retninger saa meget om en simpel Addition, at Resultatet vanskeligt kan blive det »Neuartiges«, der indeholder mere end akkurat Summen af Ingredienserne.

Bortset herfra skulde imidlertid Omfanget af denne Omtale tjene som Anbefaling.

II. Cl. Nybølle.

JOH. HEINR. VON THÜNEN ZUM 150 GEBURTSTAG. Versuch der Würdigung einer Forscherpersönlichkeit. Herausgegeben von Wilhelm Seedorf, Göttingen, Hans-Jürgen Seraphim, Rostock. Carl Hinstorffs Verlag. Rostock. u. A. 221 S. Mk. 7.50.

Det er naturligt, at en Række tyske Videnskabsmænd og andre ved Nærmelsen af Thünens 150 Aars Dag den 27. Juni 1933 har følt Trang til at bringe den store eksakte Forsker og fængslende Personlighed deres Hyldest. Men Bogens Udgivelse synes at være blevet noget forsinket, maaske paa

uden Sandsynlighedsregningens Hjælp. At denne Anskuelse ogsaa for Forf. er det, der karakteriserer den statistiske Betragtningssmaade, ses tydeligt af »Grundriss« — men mindre tydeligt af »Statistik«. Ikke saa meget, fordi Forf. som angivet ovenfor i den lille Bog forholdsvis sent naar frem til positive Erklæringer om Indhold og Betydning af Statistikens Væsen, hvad pædagogiske Grunde let retfærdiggør; ejheller fordi Sandsynlighedsregningens virkelige Betydning for dette Kardinalpunkt i den populære Fremstilling vanskeligt kan klares helt, men ligefrem fordi Statistik nu eens er Statistik, og Konflikten mellem Maal og Midler raser videre, ogsaa efter at Matematikken er fjernet, og frister til at spille paa Galleriet. Saaledes faar man som Modsætning til nogle lyrisk valgte Eksempler paa ikke-statistiske Udsagn følgende: Eine statistische Aussage lautet dagegen: »Die Volkszahl Preussens betrug am 16. Juni 1925 38 054 172 Personen«; hvor let vil den »volkstümliche« Læser paa dette tidlige Stadium ikke opfatte ogsaa: »Jeg har syv Øre i min Pung«, som Statistik, eller, hvis han allerede skulde lægge større Vægt paa store Antal, i det mindste opfatte Udsagnet: »N. N. Banks Status balancerede 16. Juni 1925 med 38 054 172 Kroner« som Statistik. Da Kronerne (forhaabentlig da) er ubetinget, men Personerne kun betinget identiske, ser man, at det ikke er nok at ombytte Lyrik med Tal for at faa Statistik.

Paa et andet Punkt kniber det ogsaa med *Frau Statistika's* Portræt, og her er den store og den lille Bog lige gode om det, saaledes at det næppe er Populariseringen, der bærer Skylden; det drejer sig her om Behandlingen af Anvendelserne, Afsnittene »die statistische Ursachenforschung« inklusive. Om disse er allerede en vis Ensidighed fremhævet ovenfor. Med Hensyn til Opfattelsen af det karakteristiske i Statistiken medfører denne Ensidighed en vis Fortegning af Billedet; dels fordi en stor Mængde af det Stof, der her behandles, blot paa Grund af Konvention og uden at have Relation til de store Tals Lov populært regnes med til Statistik, men ligesaa fuldt hører til forskellige Grene af Økonomien, dels fordi den »Forening af Ord og Toner«, der bringer Teorien i uopløselig Forbindelse med det konkrete, her ganske overskygges af Omsorgen for rent praktiske Anvisninger. Ganske særlig i den store Bog faar man herved det Indtryk, at Formålet mere er Konservering af en gennem Menneskealdre surt erhvervet Tradition end Klarlægelsen af Statistikens særlige Spørge- og Svarform, og paa dette Punkt minder Sammensmeltningen af de to Retninger saa meget om en simpel Addition, at Resultatet vanskeligt kan blive det »Neuartiges«, der indeholder mere end akkurat Summen af Ingredienserne.

Bortset herfra skulde imidlertid Omfanget af denne Omtale tjene som Anbefaling.

II. Cl. Nybølle.

JOH. HEINR. VON THÜNEN ZUM 150 GEBURTSTAG. Versuch der Würdigung einer Forscherpersönlichkeit. Herausgegeben von Wilhelm Seedorf, Göttingen, Hans-Jürgen Seraphim, Rostock. Carl Hinstorffs Verlag. Rostock. u. A. 221 S. Mk. 7.50.

Det er naturligt, at en Række tyske Videnskabsmænd og andre ved Nærmelsen af Thünens 150 Aars Dag den 27. Juni 1933 har følt Trang til at bringe den store eksakte Forsker og fængslende Personlighed deres Hyldest. Men Bogens Udgivelse synes at være blevet noget forsinket, maaske paa

Grund af den tyske Nyorientering, og hvor værdifulde end mange af Bogens Bidrag er, savner en Socialøkonom en eller flere Afhandlinger af ledende Socialøkonomer. Her skal dog snarere peges paa, hvad værdifuldt Bogen indeholder. I det første Afsnit om Familien og Mennesket findes to Bidrag af genealogisk og biografisk Interesse. Af mere almen Betydning er det andet Afsnit om Omverdenen, vel især det agrarhistoriske Bidrag af Dr. O. Mielck i Rostock, hvor vi følger Godset Tellows Ejendomsforhold og Driftsforhold gennem mere end 300 Aar, men der er ogsaa en Oversigt over det mecklenburgske Landbrug i det hele gennem Tiderne. Den, der interesserer sig for Thünens sociale Anskuelser, maa særlig henvises til det tredje Afsnit, hvor først Dr. Hellmut Wollenweber skriver om Thünen som Forløber for moderne samfundsvidenskabelig Tænkemaade. Denne Afhandling bygger til dels paa en som Tillæg vedføjet hidtil utrykt Betragtning af Thünen om den sociale Bevægelse i den nyere Tid, skrevet i Thünens Dødsaar og af ham betegnet som § 24 i anden Del af »Der isolierte Staat«. Noget egentlig epokegørende indeholder denne Paragraf ikke, men den styrker Indtrykket af Thünens stærke sociale Ansvarsfølelse og den Fordomsfrihed, hvorved han hævede sig højt over sine Standsfæller. I dette Afsnit skriver ogsaa Professor Seedorf om Thünen og Læren om Landmennesket.

Det er i det følgende Afsnit om Socialøkonomen Thünen, at man kan savne en mere overlegen og omfattende Bedømmelse af Thünens socialøkonomiske Fortjenester. Hvad der bydes her, er kun et Par Brudstykker til en Karakteristik, Professor Seraphims Afhandling om Thünen som Banebryder for en agrarisk Markedsteori og videnskabelig Agrarpolitik og en i og for sig meget oplysende Afhandling af Professor Weigmann i Rostock om Standortsteoriens Udvikling fra og med Thünen. Man savner bl. a. en Belysning af ham som Grundrenteteoretiker og som Forløber for Grænsenytteteorien. I det følgende Afsnit, Thünen som Metodolog, er der Afhandlinger om ham som Læremester i Statistikken og om hans Metode i den isolerede Stat. Og endelig i sidste Afsnit om Thünens Betydning for den agrariske Driftsøkonomi skriver Friedrich Aerebo om Thünen som Driftsøkonom (heri den ganske fejlagtige Paastand, at Thünen aldrig har kendt Ricardos Skrifter), medens Dr. Alfons Haase giver en med mange grafiske Tavler forsynet Fremstilling af den Thünen'ske Intensitetsteori, og til Slut omtales Thünens ikke ringe Fortjenester af Landmandens Bogføring.

Som man ser, er der i denne Bog nok saa meget agrarvidenskabeligt som socialøkonomisk Stof. Men enhver, der interesserer sig for Thünen, vil dog her kunne faa sine Indtryk af ham berigtigede eller berigede.

Even Marstrand.

Sven Brisman: SVERIGES AFFÄRSBANKER, UTVECKLINGSTIDEN. Sthlm. 1934.

Den foreliggende Bog er en Fortsættelse af Forf.'s tidligere Arbejde om de svenske Bankers Historie, der udkom for en halv Snes Aar siden og som omhandlede Grundlæggelsestiden. Som dette er ogsaa det foreliggende Bind udarbejdet efter Anmodning af Svenska Bankföreningen og af denne tilegnet den mangeaarige Formand, Marcus Wallenberg.

Dette er ganske naturligt kommet til at præge Bogen; den indeholder kun meget faa teoretiske Betragtninger, uagtet Sveriges ejendommelige Bank-